

30.12.2025

Til Teknik- og Miljøforvaltningen
Parker, kirkegårde og renhold

Ansøgning om opstilling af mindesmærke for Jutta Graae, "Storfyrstinden"

En gruppe, kaldet *Storfyrstindens venner*, ansøger hermed i samarbejde med *Frihedskampens Mindefond* Københavns Kommune om tilladelse til i Churchillparken at opsætte et mindesmærke, en buste, af Jutta Graae, som arbejdede mod besættelsesmagten i Danmark under 2. verdenskrig under dæknavnet *Storfyrstinden*.

Begrundelse

I en biografi fra 2021 blev modstandskvinden Jutta Graae hevet frem fra glemslen. Hun var en central person i kontakten med Sverige og England, som efter befrielsen var af stor betydning for Danmarks tilslutning til de allierede magter. Hun var den person, der formidlede alle efterretningerne fra Danmark til England. Adskillige personer risikerede liv og lemmer ved at indhente oplysninger om besættelsesmagtens forlægninger, planer, våbensystemer m.m., som blev sent videre til England. Indtil 29. august 1943 var England ikke sikker på, hvilken side Danmark hørte til. Jutta Graae opererede fra før besættelsen som et central og uundværligt bindeled imellem modstandsgrupperne i Danmark og efterretningsvæsnet i Sverige og England.

Men hendes historie er ikke skrevet - før nu.

Tidligere seniorforsker og arkivar ved Rigsarkivet Peter Birkelund siger om Jutta Graae: "Jutta Graae var modstandskvinde under den tyske besættelse af Danmark – og en pioner i den danske modstand længe før, der var noget, der hed Modstandsbevægelsen (...) Er der en person, som for sin modstandsindsats under den tyske besættelse af Danmark, der fortjener en varig markering i det offentlige rum, er det Jutta Graae!"

Beskrivelse af kunstværket og af placeringen

Storfyrstindens venner har gennem fire år researchet på historien, udtrykket og kunster samt placering af monumentet. Vi er efter konsultation af i alt tre kunstnere kommet frem til at invitere kunstneren Eli Benveniste til at give et forslag til, hvordan dette mindesmærke kan udformes. [Eli Benveniste](#) har en særlig evne til både at tænke abstrakt og figurativt og på denne måde både kunne løse denne klassiske opgave i en tid, som på mange måder er løbet fra den traditionelle portrætbuste. Hun har imidlertid lavet adskillige portrætter af meget høj kvalitet. Hun er født i 1961 og har - bl.a. med sin mand Jørgen Haugen Sørensen - arbejdet det meste af sit kunstnerliv i udlandet, hvilket flugter med den kosmopolitiske indstilling, der var bærende for Jutta Graaes modstandsarbejde.

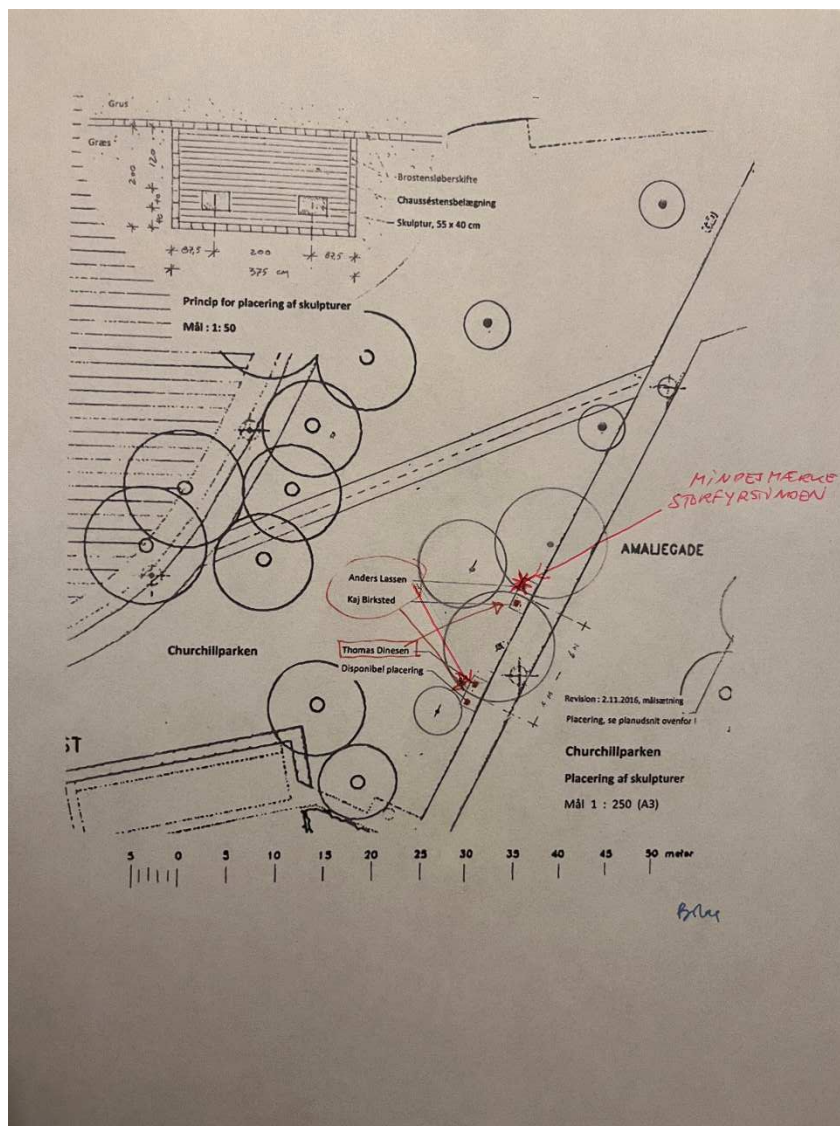
Placering

Churchillparken er det oplagte valg af flere grunde. Udover Frihedsmuseet huser denne park allerede mindesmærker af adskillige modstandsfolk og danskere i krig. Alle sammen mænd. Jutta Graae var under krigen uformelt og efter krigen formelt ansat i den militære efterretningstjeneste (FE), som siden 1963 har haft domicil i voldanlægget Kastellet nær Churchillparken. Stedet er meget besøgt både af danskere og af turister, hvilket vil gøre denne historie mere tydelig. Vi har fra Københavns Kommune, TMFKP beskyttelseslinjer, fået tilsagn om at kunne få en dispensation til at placere et mindesmærke på den tomme plads ved siden af Thomas Dinesen i Churchillparken, koordinater 55,68897 N, 12,59778 Ø.

Da Churchillparken er mindelund og erindringssted for krige i det 20. århundrede har vi søgt – og fået dispensation til opsættelse af busten fra Slots- og Kulturstyrelsen (sagsnummer 24/16916).

Fotos af nuværende gruspladser langs Amaliegade med buster af tre krigshelte: Anders Lassen, Kai Birksted og Thomas Dinesen

Kort over Churchillparken ved Amaliegade. Det fremgår, at nuværende mindesmærker blev omplaceret i forbindelse med nyopførelsen af det ny Frihedsmuseum, og at der nu er en oplagt plads til Storfyrstinden på allerede etableret grusplads til højre for monumentet af Thomas Dinesen

Materialer og vedligeholdelse

Kunstneren Eli Benveniste vil fremstille en buste i bronze, der står på en base af granit. Værket vil være egnet til at stå udendørs og klare vejr og vind, samt i lighed med de andre mindemærker kunne afrenses for mildere former for hærværk, fx. graffiti.

Kunstnerens betragtninger, fra Eli Benveniste

For at bringe frihedskæmperen Jutta Graae frem i lyset og yde hende den retfærdighed, hun fortjener, har jeg søgt dialog med de tre eksisterende buster af modstandsfolkene i Churchillparken. Disse er traditionelt portrætteret i bronze med en højde på cirka 65 cm og er placeret på granitsøjler med målene 175 x 60 x 40 cm. Den samlede højde er derfor 240 cm, hvilket skaber et imponerende skue, der indbyder beskueren til at kigge op mod de udødeliggjorte modstandsfolk.

Mit mål er at sikre, at Jutta Graaes mindesmærke harmonerer med de allerede opstillede portrætstøtter, både i udformning og materialevalg, samtidig med at det forholder sig til den officielle plads i Churchillparken, som præsenterer Københavns ansigt. Portrættet skal ikke blot ligne Jutta Graae, men også fange hendes dynamik og personlighed. Det bør kunne ses i øjenhøjde med vores samtid, hvilket er to modsatrettede størrelser, da portrættet skal afspejle en analog tid i en digital tidsalder.

Jutta Graae adskilte sig fra sine mandlige kolleger ikke blot ved at være kvinde, men også ved sin særlige diplomatiske tilgang. Dette karaktertræk havde stor betydning for modstandsbevægelsen. Hun havde evnen til at kommunikere med både højtstående og almindelige mennesker og fyldte tomrum, der opstod undervejs. Hendes jordnære og pragmatiske væremåde afslørede en stærk tilknytning til formålet over sin egen personlige opmærksomhed.

Set i lyset af nutidens problematikker fremstår hun som en meget aktuel figur. Hendes mod, evne til at løse konflikter og facilitere en uendelig række kontakter og kommunikation mellem modstandsbevægelsens organisationer og aktører er ledestjerner i det skulpturelle udtryk, jeg sigter efter. Hendes diskrete væremåde og rummelighed gjorde hende til en uundgåelig vært i modstandskampen. Jutta Graae beholdt en anstændighed, som jeg finder dybt bevægende; hun handlede ud fra en indre nødvendighed.

Besættelsesmagten plagede Jutta, og hun satte sin frihed og sin egen tilværelse på spil for at ændre sine landsmænds holdninger. Hendes kosmopolitiske baggrund førte til, at hun begyndte sin modstand, før besættelsen indtraf. Heldigvis findes der altid mennesker, der finder modet til at reagere på overgreb og uretfærdighed, og Jutta Graae var en af dem. Skulpturen skal fremhæve hendes mod, værdier og forsvar for demokratiet.

Jutta Graae, født i 1906, er en del af de fortællinger, jeg kender fra min families historie, herunder min mormor, der blev født i 1895, og mine forældre, født i 1915 og '21. Disse beretninger om samfundets funktion, klædedragt og tankegang fra dengang vil hjælpe mig med at beskrive hendes stil. Jutta Graae bar tidens mode med elegance, prydet med labyrintisk hatte og bredskuldrede dragter. Hendes ansigt udstråler en feminin styrke med høje kindben og pande, afrundet af en beslutsom hage, hvilket giver hende et udtryk af fattet ro, visdom og menneskelighed.

Da busten skal anbringes på en 175 cm. høj base, kom jeg i tanke om Giovanni Pisano 1248-1318, min første skulpturelle inspiration, som har lavet busterne til basilikaen i Pisa. De sidder i hver sin niche og kigger ud og til siden med fremstrakt hals.

Dette greb brugte jeg ud fra det pasfotografi, hvor hun kigger direkte frem på os, iført lammeskindfz- og bredskuldret frakke efter tidens mode. Men i stedet for at portrætterer hende frontalt har jeg drejet hendes ansigt for at få mere bevægelse i skulpturen, så hun nu kigger ud over den høje base.

Det har været mit valg at tilstræbe lighed med den portrætterede, med bevidstheden om at menneskenes fysiognomi ændrer sig gennem tiden. Således bærer Juttas ansigt også præg af den tid hun levede i, hvilket bliver synligt i portrættet. Det er med basen, at samtidskunsten har mulighed for at få mest plads, hvorfor jeg sender to forslag til den udformning.

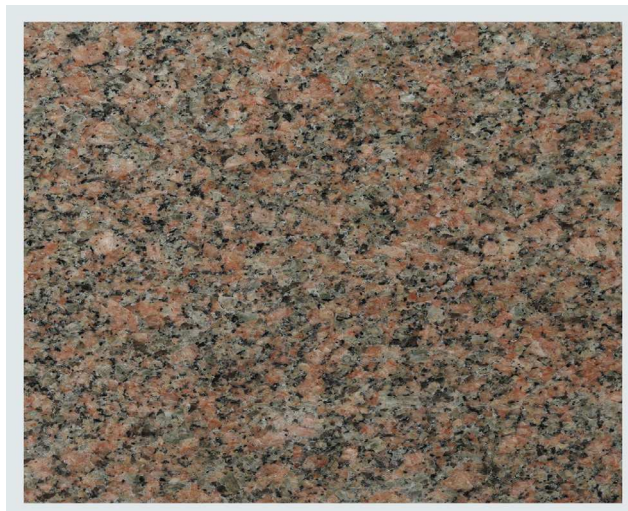
Det ene forslag til basen er en svenske brun-røde Bohult granit, en smuk sten, som fint kan relatere sig til de tre andre mindesmærker. Den røde Bohult sender samtidig hentydninger til den altafgørende kontakt til Sverige under besættelsen. Denne base skulle have samme højde på 175 cm. som de andre mindesmærker, men i stedet for målene på 60 x 40 cm, ser jeg gerne en slankere base på 40 x 40 cm. til portrættet af Jutta Graae.

Det andet forslag holder målene 175 x 60 x 40 cm men har en detalje som kan gøre basen mere skulpturel – men også mere tidssvarende. På forsiden af basen, under bronzepladen med hendes navn, årstal og titel, ville jeg udhugge en indvendig pyramide hvis ene side flugter med kanten af bronzepladen.

Den vil i al sin enkelhed bryde overfladen og skabe en skyggevirkning der gør basen skulpturel. Denne indvendige pyramide med en dybde på 15 cm. munder ud i et lille hul, der kan give mindelser af symbolsk betydning om hendes tilværelse som spion, men som også viser det nåleøje, de mange agenterne måtte finde igennem for at overleve.

Til udarbejdelsen af skitsen har jeg slået flere portrætter op af Jutta Graae, for at prøve forskellige positurer af – forskellige bevægelser i skuldrene i forhold til hovedstillingen.

Portrætter af Jutta Graae:

Nedenfor vedlægges fire fotografier af Eli Benvenistes skitseforslag til busten af Jutta Graae:

Tilladelser fra ledningsejere

Vi er i positiv dialog med relevante ledningsejere om tilladelse til at opsætte et mindesmærke tæt på lokationen: TDC NET (med sagsnummer: 0681020), HOFOR FJERNVARME P/S, HOFOR SPILDEVAND HOLDING A/S samt HOFOR VAND HOLDING A/S. Fra Radius Elnet har vi allerede fået tilladelse. Endvidere har vi fået positiv tilkendegivelse fra den engelske kirke, St. Alban Church i Churchillparken.

Økonomi

Budget (december 2025)	
Buste til minde om <i>Storfyrstinden</i> Jutta Graae (kunstner: Eli Benveniste)	Beløb
Kunstner	
Kunstnerhonorar (idé, skitse og udførelse)	150.000,00 kr.
Leje af værksted i 12 måneder	- kr.
Materialer:	
500 kg. ler	3.000,00 kr.
Silikoneform	45.000,00 kr.
Afstøbning af bronzeskulptur og tilpasning ved støberi i Italien	150.000,00 kr.
Granitsokkel	40.000,00 kr.
Transport og montering:	
Transport og crate (Italien - DK)	7.200,00 kr.
Opsætning (u. fundament)	20.000,00 kr.
Liftleje	14.000,00 kr.
Dokumentation:	
Skiltning	20.000,00 kr.
Formidling	25.000,00 kr.
Fotografering	20.000,00 kr.
I alt udgifter	494.200,00 kr.
Uforudsete udgifter 10%	49.420,00 kr.
-	
I alt udgifter (inklusive de uforudsete)	543.620,00 kr.

Tidsplan

Hvis vi opnår tilladelse til opsætning af statue af Jutta Graae i Churchillparken, vil tidsplanen være som følger:

Fondsansøgning til honorar til kunstner og produktion	januar-juni	2026
Kunstner udarbejder en statue-model	august- november	2026
Modellen sendes til bronzestøber	november-december	2026
Fundament og sokkel klargøres	januar-marts	2027
Den færdige statue sættes op og statue afsløres	april	2027

Overdragelse af rettigheder

Vi er indforstået med, at alle rettigheder for kunstværket overdrages til Københavns kommune. Busten følger samme vedligeholdelse som de tilsvarende monumenter i Churchillparken.

Ansøgerne

Storfyrstindens venner består af

Ettie Cordelia Castenskiold, Tuse Næs Vej 7, 4300 Holbæk, ettie@castenskiold.dk (økonom)

Karen Sivebæk Munk, Jernbaneplass 2, 4300 Holbæk, karensivebaekmunk@gmail.com
(afdelingsleder Holbæk Museum)

Trine Engholm Michelsen, Teglværksvej 1B, 4420 Regstrup, kontakt@trineengholm.com (forfatter til biografi om Jutta Graae)

Sara Sidenius Johansen, Frederiksholms Kanal 28C, sara.johansen@yahoo.dk (niece til Jutta Graae)
Sylvester Roepstorff, Søndermarksvej 11, 2500 Valby, syllowester@gmail.com, 27 35 61 13 (ven af familien Graae)

Frihedskampens Mindefond (der blev stiftet 31. maj 1945 for at mindes frihedskampen under den tyske besættelse) er repræsenteret af

Formand kammerherre Christian Eugen-Olsen, Strandvejen 272 B, 2920 Charlottenlund
ceoegugen@gmail.com og

Næstformand Ida Seehusen, Rosenfeldt Allé 10 B, 2820 Gentofte, email: i.seehusen@gmail.com

Vi håber at Københavns Kommune vil se velvilligt på denne ansøgning.

Med venlig hilsen,

på vegne af *Storfyrstindens venner* og *Frihedskampens Mindefond*,

Sylvester Roepstorff,
Søndermarksvej 11,
2500 Valby,
syllowester@gmail.com,
27 35 61 13